ผลกระทบและแนวทางแก้ไขปัญหาจากการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักศึกษาหญิงในมหาวิทยาลัยในจังหวัดเชียงใหม่*

Impacts and Solutions from Alcoholic Beverages Accessibility of Female Students of a University in Chiang Mai Province

เผ่าไทย สินอำพล (Phaothai Sin-ampol)**
นฤภัค จันทิมา (Naruepak Jantima)***

บทคัดย่อ

การเปลี่ยนผ่านสังคมจากสังคมในรั้วโรงเรียนสู่สังคมในรั้วมหาวิทยาลัยถือเป็นจุดเปลี่ยนครั้งสำคัญครั้งหนึ่งในชีวิต นักศึกษาหญิงจำนวนไม่น้อยเกี่ยวพันกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งมักถูกใช้เป็นเครื่องมือในการแสดงออกถึงความเป็นส่วนหนึ่งของสังคม โดยเฉพาะในบริบทเมืองเชียงใหม่ที่รายล้อมไปด้วยสถานบันเทิงชื่อดังมากมาย งานวิจัยนี้จึงทำการวิเคราะห์ผลกระทบทั้งด้านงบประมาณเวลา การเรียน สังคม เศรษฐกิจ และสุขภาพ จากความสัมพันธ์ทางด้านพื้นที่และเวลาในการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักศึกษาหญิงในมหาวิทยาลัยในจังหวัดเชียงใหม่ ด้วยการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามจากนักศึกษาหญิงจำแนกตามกลุ่มสาขาวิชาและชั้นปี รวมทั้งสิ้น 400 คน ประกอบกับการรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์ตัวแทนกองพัฒนาคุณภาพนักศึกษาของมหาวิทยาลัย เจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาคุณภาพนักศึกษาคณะ/สาขาวิชา และตัวแทนสโมสรนักศึกษาคณะต่างๆ ผลการศึกษาพบว่า สถานบันเทิงเป็นพื้นที่ที่นักศึกษาหญิงใช้แสดงออกถึงการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม การเปลี่ยนผ่านทางสังคมจากนักเรียนเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยและความเป็นผู้หญิงสมัยใหม่ แต่การเข้าร่วมสังคมดังกล่าวก็นำไปสู่ผลกระทบระยะสั้นต่างๆ ได้แก่ ความแปรปรวนของงบประมาณเวลาในการทำกิจกรรมอันเป็นภาระต้องทำ ส่งผลกระทบต่อปัญหาการเรียนและสุขภาพ อีกทั้งทำให้เกิดภาวะการเงินส่วนบุคคลฝืดเคืองด้วย ในส่วนของแนวทางแก้ไขจากนักศึกษาหญิงและหน่วยงานคณะและมหาวิทยาลัย พบว่า นักศึกษาหญิงเห็นด้วยกับโครงการบำบัด ลด ละ เลิก การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ส่วนฝ่ายพัฒนาคุณภาพนักศึกษาระดับคณะจะเน้นปฏิบัติตามข้อบังคับใช้กฎระเบียบของมหาวิทยาลัยและภาครัฐ ร่วมกับการทำงานเป็นเครือข่ายเพื่อสอดส่องและป้องปรามกิจกรรมนักศึกษาที่มีการดื่ม

*บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย “พื้นที่และเวลา” ในการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักศึกษาหญิงในมหาวิทยาลัยในจังหวัดเชียงใหม่

**อาจารย์, ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และหัวหน้าโครงการวิจัย “พื้นที่และเวลา” ในการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักศึกษาหญิงในมหาวิทยาลัยในจังหวัดเชียงใหม่ (ติดต่อ: 0841574435 E-mail: phaothai.s1@gmail.com)

Lecturer, Department of Geography, Faculty of Social Sciences, Chiang Mai University and Researcher of “Time and Space” for Alcoholic Beverages Accessibility of Female Students of a University in Chiang Mai Province

***ผู้ช่วยวิจัย โครงการ “พื้นที่และเวลา” ในการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักศึกษาหญิงในมหาวิทยาลัยในจังหวัดเชียงใหม่

Assistant researcher of “Time and Space” for Alcoholic Beverages Accessibility of Female Students of a University in Chiang Mai Province (naruebhak@gmail.com)

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แนวทางแก้ไขปัญหาเหล่านี้ถูกนำไปการบูรณาการและกำหนดเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อสถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไปในอนาคต

คำสำคัญ: นักศึกษาหญิง, เครื่องดื่มแอลกอฮอล์, เชียงใหม่, ผลกระทบ, แนวทางแก้ไขปัญหา

Abstract

Social transition in terms of school to university life is a major turning point. Lots of female students are now relating with alcohol drinking. It is usually used as a tool for social participation, particularly in Chiang Mai city, which is surrounded by a number of famous nightlife venues. This study therefore analyzes impacts of time budget, studying, social and economic aspects due to time-space relationships of alcohol accessibility among female students of a university in Chiang Mai Province. Using quantitative and qualitative methods in this research, information was derived by collecting questionnaire from 400 female students which are classified by disciplines and years, as well as interviewing with representatives of the university student development division, student quality development division and student associations from various faculties. The study found that nightlife venue is a space where female students expressed themselves as a part of their societies, social transition from high school students to university students, and as modern women. Nevertheless, joining the society has led short-term impacts on variability of time budget in obligatory acts, studying and health problems, as well as insecurity in individual financial status. In terms of solutions from female students and agencies of faculty and university, female students have agreed with the alcohol drinking reduction project among them. In other words, divisions of student quality development in university and faculty levels have focused more on using university regulations and networked with other sectors to monitor and prevent all alcohol-drinking student activities. Those solutions are integrated and defined as policy recommendations for education institutions and related stakeholders in the future.

Keywords: Female students, Alcoholic beverages, Chiang Mai, Impacts, Solutions

บทนำ

การเปลี่ยนสถานะจากนักเรียนเป็นนักศึกษาถือเป็นจุดเปลี่ยนครั้งสำคัญครั้งหนึ่งในชีวิตที่ทำให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์และการเรียนรู้การใช้ชีวิตในสังคมใหม่กับเพื่อนและรุ่นพี่-รุ่นน้องในมหาวิทยาลัย เครื่องดื่มแอลกอฮอล์จัดเป็นหนึ่งในเครื่องมือในการสร้างความคุ้นเคยสนิทสนม ความสนุกสนาน การได้รับการยอมรับ และความสัมพันธ์ทางเพศ ผ่านพื้นที่สถานบันเทิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมืองเชียงใหม่เป็นเมืองท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ จึงมีสถานบันเทิงจำนวนมากเพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยวและประชาชนในละแวกใกล้เคียง นอกจากนี้ เมืองเชียงใหม่ยังเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยหลายแห่งซึ่งอยู่ไม่ไกลจากย่านสถานบันเทิงมากนัก จากสภาพแวดล้อมที่หลีกเลี่ยงได้ยากดังกล่าว นักศึกษามหาวิทยาลัยในจังหวัดเชียงใหม่จึงมีความล่อแหลมต่อการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากขึ้นเป็นทวีคูณ ทั้งนี้ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงใหม่ (2555) กล่าวว่า ปัญหาการดื่มสุรา ยาเสพติด และการเที่ยวเตร่ในช่วงเวลากลางคืน เป็นปัญหาสำคัญของของเด็กและเยาวชนจังหวัดเชียงใหม่ที่ควรได้รับการแก้ไขมากที่สุด

โดยทั่วไปมนุษย์มีงบประมาณเวลา (Time budget) ที่ต้องจัดสรรให้สอดคล้องกับกลไกร่างกายและภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบของแต่ละบุคคล (มนัส สุวรรณ, 2554) ซึ่งในบริบทโดยปกติของนักศึกษา เวลาในช่วงเช้าถึงเย็นมักจะถูกใช้ไปกับการเรียน ซึ่งถือเป็นกิจกรรมหลักของการเป็นนักศึกษา ส่วนเวลาที่เหลือมักถูกใช้ประโยชน์เพื่อการดำเนินชีวิตประจำวัน เข้าร่วมกิจกรรมในมหาวิทยาลัย ทำงานที่ได้รับมอบหมาย และพักผ่อน ในเวลากลางคืน ซึ่งการเข้าสังคมด้วยการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในเวลากลางคืนอาจบั่นทอนเวลาในการทำงานและการพักผ่อน อีกทั้งอาจส่งผลกระทบต่อสภาพทางการเงิน การเรียน สุขภาพ สังคม และการถูกคุกคามโดยเฉพาะในนักศึกษาหญิง

จากสถิติและการศึกษาต่างๆ ชี้ให้เห็นได้ว่า ผู้หญิงเป็นเพศที่เปราะบางต่อภัยคุกคามและอาชญากรรม ไม่ว่าจะเป็นการลักทรัพย์ การทำร้ายร่างกาย หรือการข่มขืน โดยอาชญากรรมส่วนใหญ่มักจะเกิดขึ้นหลังจากดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อย่างไรก็ตาม กลุ่มวัยรุ่นหญิงยังคงมีการดื่มหนักและสามารถพบเห็นได้ทั่วไปตามผับ บาร์ และร้านนั่งดื่ม (คณะอนุกรรมการสถิติสาขาสุขภาพและคณะทำงานสถิติสาขาสุขภาพ, 2557) อีกทั้งเยาวชนมีอายุเฉลี่ยที่เริ่มดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 16.7 ปี เทียบเคียงได้กับระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งสาเหตุของการดื่มสุราครั้งแรกมาจากการเข้าสังคมหรือการสังสรรค์ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2557) และจากการศึกษาของ ทักษพล ธรรมรังสี (2556) ระบุว่า 1 ใน 5 ของเยาวชนหญิงอายุ 19-24 ปี เป็นนักดื่มประจำ โดยดื่มอย่างน้อย 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ อีกทั้งเริ่มมีผู้หญิงเข้ารับการปรึกษาปัญหาหลังจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากขึ้น โดยเฉพาะการถูกล่วงละเมิดทางเพศ (ผู้จัดการออนไลน์, 2558)

งานวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ผ่านมาจำนวนไม่น้อยมุ่งเน้นไปที่การวิเคราะห์ผลกระทบหรือการแนวทางแก้ไขปัญหาต่อกลุ่มนักศึกษาในภาพรวม ไม่ว่าจะเป็นด้านสภาพแวดล้อมและค่านิยมทางสังคม (อดิศวร์ หลายชูไทย และคณะ, 2544; ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา, 2556) การเรียน (อุบลรัตน์ นาคพันธุ์, 2557) และสุขภาพ (ณัฏฐณิชา เลอฟิลิแบร์ต, 2557; Nolen-Hoeksema, 2004) พร้อมทั้งสถิติที่เกี่ยวข้องกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นและนักศึกษา (ทักษพล ธรรมรังสี, 2556; สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2547, 2550, 2554; คณะอนุกรรมการสถิติสาขาสุขภาพและคณะทำงานสถิติสาขาสุขภาพ, 2557)

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

แม้ว่าจะมีงานวิจัยที่ศึกษาผลกระทบของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสตรีกลุ่มเปราะบางต่างๆ (สุนทรี ศรีโกไสย, 2552) และการศึกษาอิทธิพลของทัศนคติเกี่ยวกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีต่อพฤติกรรมการดื่มของนักศึกษาหญิงในมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภูมิภาคตะวันตก (อภิลักษณ์ ธรรมวิมุตติ และประสพชัย พสุนนท์, 2559) แต่ยังไม่พบงานวิจัยใดที่เน้นศึกษาถึงผลกระทบและแนวทางแก้ไขปัญหาในการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในบริบทของนักศึกษาหญิงอย่างจริงจัง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาปัญหาการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยในจังหวัดเชียงใหม่ โดยให้ความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงพื้นที่และเวลาที่มีผลกระทบต่อปัจจัยด้านการเรียน สังคม เศรษฐกิจ และสุขภาพของนักศึกษาหญิง เพื่อเสนอแนะวิธีการป้องกันและแก้ไขผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบจากความสัมพันธ์ทางด้านพื้นที่และเวลาในการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักศึกษาหญิงในมหาวิทยาลัยในจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งด้านงบประมาณเวลา การเรียน สังคม เศรษฐกิจ และสุขภาพ

2) เพื่อวิเคราะห์แนวทางแก้ไขปัญหาสืบเนื่องจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของภาคส่วนต่างๆ ในมหาวิทยาลัย ได้แก่ นักศึกษาหญิง ฝ่ายพัฒนาคุณภาพนักศึกษา และสโมสรนักศึกษา

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาทางสังคมศาสตร์จากการรวบรวมข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพจากนักศึกษาหญิงในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 400 คน แบ่งเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 200 คน และนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ขึ้นไป จำนวน 200 คน หลังจากนั้นจึงทำการสุ่มตัวอย่าง 2 ขั้นตอน ได้แก่ การคำนวณสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มสาขาวิชาตามจำนวนนักศึกษาหญิงทั้งหมดในมหาวิทยาลัย เมื่อได้สัดส่วนดังกล่าวจึงทำการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญกับนักศึกษาหญิงที่ยอมรับว่าเคยดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และยินยอมเป็นอาสาสมัครเพื่อให้ข้อมูลด้วยการตอบแบบสอบถามเชิงลึก พร้อมด้วยการคัดกรองข้อมูลในแบบสอบถามเฉพาะที่มีข้อมูลครบสมบูรณ์ เมื่อสิ้นสุดขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดประกอบด้วยนักศึกษาหญิงในกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ จำนวน 81 คน (ชั้นปีที่ 1 จำนวน 31 คน ชั้นปีที่ 2 ขึ้นไป จำนวน 50 คน) กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 132 คน (ชั้นปีที่ 1 จำนวน 73 คน ชั้นปีที่ 2 ขึ้นไป จำนวน 59 คน) และกลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 187 คน (ชั้นปีที่ 1 จำนวน 96 คน ชั้นปีที่ 2 ขึ้นไป จำนวน 91 คน) นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ดำเนินการสัมภาษณ์หน่วยงานต่างๆ ในมหาวิทยาลัย โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างจากการสุ่มแบบเจาะจง ได้แก่ 1) ตัวแทนกองพัฒนาคุณภาพนักศึกษาของมหาวิทยาลัย จำนวน 1 คน 2) ฝ่ายพัฒนาคุณภาพนักศึกษาอย่างน้อย 20 คน และ 3) ตัวแทนสโมสรนักศึกษาที่เป็นตัวแทนของกลุ่มสาขาวิชาต่างๆ อย่างน้อย 20 คน กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดได้รับการเชิญเข้าร่วมโครงการวิจัยด้วยความสมัครใจเท่านั้น ข้อมูลปฐมภูมิจากแหล่งที่กล่าวไปข้างต้น นำมาใช้ร่วมกับการวิเคราะห์บทบาทของความเป็นเมืองเชียงใหม่ เพื่อเป็นการทำความเข้าใจผลกระทบที่เกิดขึ้นตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคลไปจนถึงระดับสังคมมหาวิทยาลัย

ในส่วนของการดำเนินงานและการวิเคราะห์ข้อมูล หลังจากโครงการวิจัยได้รับอนุมัติงบประมาณแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการขอจริยธรรมการวิจัยในคนตามลำดับขั้นตอนของหน่วยงาน และดำเนินการขออนุญาตขับเคลื่อนโครงการวิจัยกับบุคลากรและนักศึกษาหญิง โดยนักศึกษากลุ่มตัวอย่างจะถูกเชื้อเชิญให้เข้าร่วมโครงการโดยตรงและเชื้อเชิญผ่านการประชาสัมพันธ์จากฝ่ายพัฒนาคุณภาพนักศึกษา จากนั้นจึงทำการรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามจากนักศึกษาหญิงในประเด็นต่างๆ ได้แก่

1) ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาหญิง ประกอบไปด้วย การเข้าร่วมพื้นที่ทางสังคมในมหาวิทยาลัยกับกลุ่มต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเพื่อน รุ่นพี่-รุ่นน้อง และบุคคลอื่นๆ พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้วยเงื่อนไขช่วงอายุ สถานที่ และกฎระเบียบต่างๆ ที่มีความแตกต่างกัน และทัศนคติของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพื่อให้ทราบถึงความเป็นมาและสาเหตุของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

2) งบประมาณเวลา ศึกษาการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้เวลาในชีวิตประจำวันของนักศึกษาหญิงทั้งในกิจกรรมอันเป็นภาระที่ต้องทำ และกิจกรรมที่จัดสรรเวลาเองได้ รวมถึงศึกษาว่าการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีผลกระทบต่อชีวิตประจำวันด้านใดบ้าง และนักศึกษามีการปรับเปลี่ยนงบประมาณเวลาหรือไม่หลังจากที่ได้รับผลกระทบด้านเวลาทั้งในวันที่มีเรียนและไม่มีเรียน

3) ผลกระทบด้านต่างๆ ประเมินผลกระทบจากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นกับนักศึกษาหญิงจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในด้านการเรียน สังคม เศรษฐกิจ และสุขภาพ รวมไปถึงวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับปัจเจกบุคคล

4) ข้อเสนอแนะต่อการแก้ไขปัญหาการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ได้มาจากการสอบถามความคิดเห็นเชิงคุณภาพในการลด ละ เลิก รวมไปถึงการป้องกันและเยียวยาผลกระทบจากการดื่มแอลกอฮอล์ และการเสนอแนะหน่วยงานที่ควรเข้ามามีบทบาทสำคัญในการจัดการและแก้ไขปัญหาการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

จากนั้นจึงนำข้อมูลในข้อ 1) – 3) มาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย การให้ค่าคะแนนถ่วงน้ำหนัก และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างผลกระทบกับค่านิยมของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร่วมกับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากคำตอบแบบปลายเปิดในแบบสอบถามแต่ละส่วน เพื่อให้ทราบถึงปฏิสัมพันธ์ทางกายภาพและสังคม สาเหตุ และผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในรูปแบบต่างๆ ในขณะเดียวกันการวิเคราะห์ข้อมูลในประเด็นข้อ 4) จะใช้วิธีการวิเคราะห์แบบสามเส้าจากข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งได้มาจากการสัมภาษณ์ฝ่ายพัฒนาคุณภาพนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับรายงาน/สถิตินักศึกษาที่มีปัญหาจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แนวทางแก้ไขปัญหา และแนวนโยบายของมหาวิทยาลัย (พ.ศ.2555-2559) และสัมภาษณ์ตัวแทนฝ่ายพัฒนาคุณภาพนักศึกษาและสโมสรนักศึกษาเกี่ยวกับปัญหาจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักศึกษา แนวทางแก้ไขปัญหา และแนวนโยบายของคณะ/สาขาวิชาต่อการจัดการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (พ.ศ.2555-2559) นำมากลั่นกรองเพื่อวิเคราะห์ความคล้ายคลึงและความแตกต่างในความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างทั้งสามกลุ่ม แล้วจึงนำไปประมวลเพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เหมาะสมต่อไป

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

ผลการวิจัย

1. มิติเชิงกายภาพ-สังคมของสถานบันเทิงในฐานะพื้นที่ที่สาม

“พื้นที่ที่สาม” เป็นพื้นที่ปฏิสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ทางกายภาพ (สถานบันเทิงและหอพัก) และพื้นที่มโนภาพทางสังคม (การสร้างความหมายและภาพตัวแทนลงบนพื้นที่กายภาพต่างๆ โดยเฉพาะในมิติของการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม) จนก่อให้เกิดพื้นที่ที่นักศึกษาหญิงมีปฏิสัมพันธ์อยู่ด้วยจริงๆ อีกทั้งลักษณะของสถานที่ดังกล่าวก็เป็นสิ่งที่ควบคุมและกำหนดการแสดงพฤติกรรมของนักศึกษาหญิงด้วย สถานบันเทิงเป็นพื้นที่กายภาพที่ถูกใช้เป็นสถานที่ในการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมในลักษณะกึ่งทางการ มีความยืดหยุ่นสูง ปรับเปลี่ยนบริบทได้ตามสถานการณ์ และแสดงอัตลักษณ์ในระดับปัจเจกบุคคลของนักศึกษาหญิงผ่านการเข้าร่วมดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

1.1 พื้นที่ทางกายภาพ

การเข้าถึงสถานบันเทิงในฐานะพื้นที่ทางกายภาพที่นำไปสู่การสังสรรค์และดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักศึกษาหญิงไม่ได้ขึ้นอยู่กับลักษณะทางกายภาพของสถานบันเทิงเพียงอย่างเดียว แต่มีความสัมพันธ์อย่างชัดเจนกับเงื่อนไขของสถานที่อื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นมหาวิทยาลัยและหอพัก โดยการเข้าถึงสถานบันเทิงได้รับอิทธิพลจากปัจจัยอย่างน้อย 3 ประการ ได้แก่ กฎระเบียบข้อบังคับของมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในมหาวิทยาลัย โดยห้ามนักศึกษาและบุคลากรดื่มหรือเข้าร่วมกิจกรรมใดๆ ที่มีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในเขตมหาวิทยาลัย มิฉะนั้นจะถูกลงโทษภาคทัณฑ์และดำเนินคดีตามกฎหมาย ส่วนสถานบันเทิงก็มีข้อบังคับทางกฎหมาย โดยห้ามผู้ที่อายุไม่ถึง 20 ปีเข้าใช้บริการ ในขณะเดียวกัน กฎระเบียบของหอพัก โดยเฉพาะหอพักในมหาวิทยาลัยที่นักศึกษาต้องกลับเข้าหอพักก่อน 22.00 น. ห้ามสังสรรค์ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และส่งเสียงรบกวนผู้อื่น ส่วนหอพักอื่นๆ อาจจะไม่มีกำหนดเวลาเปิด-ปิดที่ชัดเจนนัก แต่ก็ห้ามสังสรรค์หรือทำกิจกรรมใดๆ ที่เกิดเสียงรบกวนผู้อื่น นอกจากนี้ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 ขึ้นไปที่พักอาศัยหอพักนอกมหาวิทยาลัยเข้าถึงสถานบันเทิงได้ง่ายกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่ส่วนมากพักอาศัยหอพักในมหาวิทยาลัยและอายุไม่ถึง 20 ปี

ด้วยเงื่อนไขต่างๆ ดังกล่าว ทำให้สถานบันเทิงถูกใช้ในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆ โดยเฉพาะการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อน รุ่นพี่ และรุ่นน้องในคณะ/สาขาวิชาเป็นสำคัญ สถานบันเทิงประเภทร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบมีที่นั่งดื่มมักจะได้รับความนิยมและถูกเลือกให้เป็นพื้นที่สังสรรค์กับกลุ่มรุ่นพี่-รุ่นน้องในคณะและสาขาวิชามากที่สุด (ร้อยละ 37.06) เพราะมีบรรยากาศสบายๆ เป็นพื้นที่เปิดโล่ง เสียงดนตรีไม่ดังมาก ทำให้สามารถพูดคุยสร้างความสัมพันธ์กันได้ดี และราคาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ถูกกว่าสถานบันเทิงแบบอื่น ส่วนสถานบันเทิงที่ได้รับความนิยมเป็นลำดับรองมา คือ ผับ/เธค (ร้อยละ 24.80) ซึ่งบรรยากาศภายในจะคับคั่งไปด้วยผู้คน เสียงเพลงดัง บรรยากาศครึกครื้น เป็นพื้นที่แคบมืด ไม่มีที่นั่ง และราคาเครื่องดื่มแพง นักศึกษาหญิงส่วนใหญ่จึงนิยมไปกับเพื่อนสนิทในคณะและสาขาวิชาของตนเองมากกว่ากลุ่มคนอื่นๆ เพราะต้องอาศัยความไว้เนื้อเชื่อใจในระดับสูง

ปัจจัยด้านระยะทางระหว่างหอพักและสถานบันเทิงก็มีส่วนในการตัดสินใจของนักศึกษาหญิงเช่นกัน เพราะนักศึกษาหญิงมักจะนิยมไปเที่ยวสถานบันเทิงในละแวกหอพักและมหาวิทยาลัยของตนเองเป็นหลัก โดยเฉพาะสถานบันเทิงใกล้หอพักภายในรัศมี 5 กิโลเมตร และใช้เวลาในการเดินทางไม่เกิน 15 นาที (ร้อยละ 70.09) สถานบันเทิงย่านถนนนิมมานเหมินทร์ได้รับความนิยมมากที่สุด (ร้อยละ 75.96) เพราะสะดวกต่อการเข้าถึง และปราศจากอุปสรรคในเชิงพื้นที่และเวลา โดยนักศึกษาหญิงส่วนใหญ่เดินทางไป-กลับสถานบันเทิงด้วยรถจักรยานยนต์ส่วนตัวของตนเองเป็นหลัก (ร้อยละ 47.50)

1.2 พื้นที่ทางสังคม

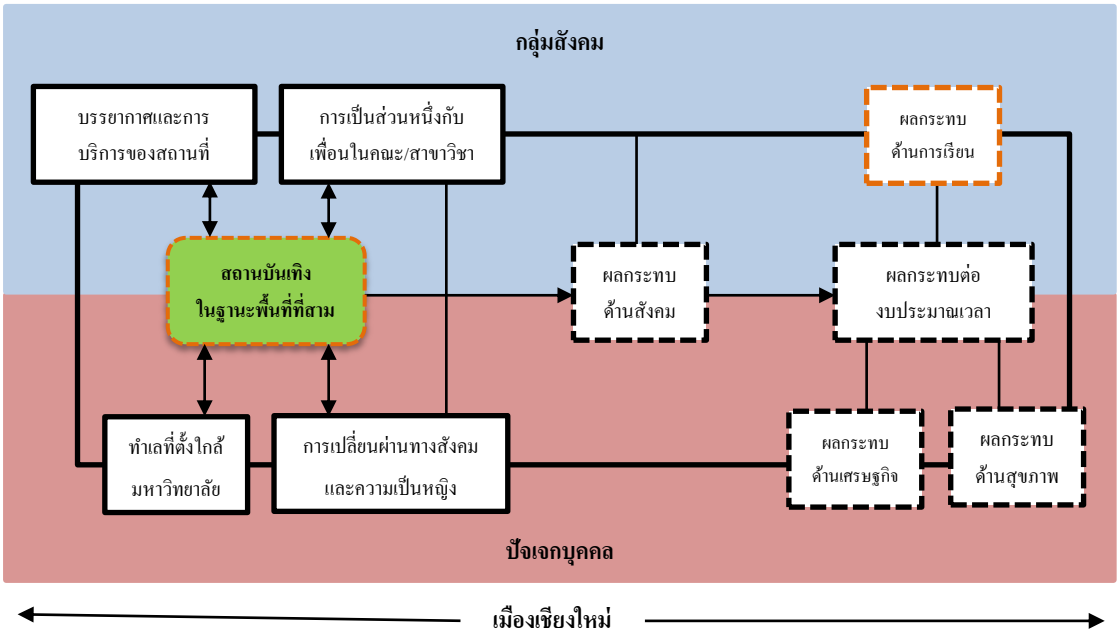
การเข้าถึงพื้นที่ทางกายภาพเพื่อการสังสรรค์และดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ข้างต้นจะเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมไม่ได้ หากขาดกลไกการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นเพื่อน รุ่นพี่-รุ่นน้องในคณะ/สาขาวิชา โดยลักษณะของกิจกรรมที่จัดขึ้นมีหลากหลายรูปแบบ ทั้งการเลี้ยงฉลองของชมรม คณะและสาขาวิชาอย่างเป็นทางการ และการสังสรรค์ระหว่างเพื่อนในคณะและสาขาวิชาด้วยกันเองโดยไม่มีวาระพิเศษใดๆ

นักศึกษาหญิงกว่าร้อยละ 80 เข้าร่วมพื้นที่ทางสังคมนี้ด้วยความสมัครใจ ซึ่งส่วนใหญ่มักจะดื่มเพียงเล็กน้อยไม่ถึงขั้นมึนเมา (ร้อยละ 55.65) ทั้งนี้เพื่อแสดงเชิงสัญลักษณ์ของความเป็นส่วนหนึ่งกับเพื่อนในคณะ/สาขาวิชา และเป็นเสมือนภาพตัวแทนของความเป็นผู้หญิงสมัยใหม่ที่แสดงการเปลี่ยนผ่านเวลาทางสังคมของการเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยที่เติบโตขึ้นและบรรลุนิติภาวะแล้ว ซึ่งจะเห็นได้จากการเดินทางเข้าถึงสถานบันเทิง และกลับจากสถานบันเทิงไปยังหอพักได้ด้วยตนเอง (ร้อยละ 72.25) ด้วยความเชื่อมั่นว่าสามารถดูแล ควบคุม และรับผิดชอบสวัสดิภาพของตนเองได้ ดังนั้น สถานบันเทิงจึงไม่ได้เป็นเพียงพื้นที่ทางกายภาพในการสังสรรค์และดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เท่านั้น แต่ถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่ในการสานสัมพันธ์ทางสังคมภายในคณะและสาขาวิชา สถานบันเทิงจึงถูกประกอบสร้างเป็นพื้นที่ที่สามของการเป็นส่วนหนึ่งในสังคมและแสดงการเปลี่ยนผ่านเวลาทางสังคมในการดำเนินชีวิตของนักศึกษาหญิงในมหาวิทยาลัย และกำหนดลักษณะพฤติกรรมของนักศึกษาหญิงที่มีต่อสถานที่ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสถานบันเทิง หอพัก และมหาวิทยาลัยด้วย ปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวนำไปสู่ผลกระทบโดยตรงในด้านสังคม นอกจากนี้ ผลกระทบทางสังคมที่เกิดขึ้นยังมีอิทธิพลต่อการเกิดผลกระทบด้านอื่นๆ ตามมา ไม่ว่าจะเป็นด้านงบประมาณเวลา การเรียน เศรษฐกิจ และสุขภาพ (ภาพที่ 1)

2. ผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานบันเทิง

การเข้าถึงพื้นที่ที่สามส่งผลกระทบทางด้านสังคมทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษาหญิงกับเพื่อนๆ และรุ่นพี่-รุ่นน้องแน่นแฟ้นขึ้นก็จริง แต่ก็เป็นสาเหตุทำให้งบประมาณเวลาเปลี่ยนแปลงไป ไม่ว่าจะเป็นผลกระทบต่อสุขภาพและการเรียนในระยะสั้น อีกทั้งยังส่งผลต่อภาวะการเงินส่วนบุคคลฝืดเคือง ถึงแม้ว่าการประกอบสร้างพื้นที่ที่สามของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จะเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในกลุ่มเพื่อน รุ่นพี่-รุ่นน้องในคณะ/สาขาวิชา และเสมือนภาพผลิตความเป็นส่วนหนึ่ง ความสนิทสนม และการถูกยอมรับในสังคม อย่างไรก็ดีพฤติกรรมที่เกิดขึ้นอาจจะนำไปสู่ผลกระทบทั้งในทางบวกหรือลบต่อตัวนักศึกษาหญิงได้ ความสัมพันธ์และเชื่อมโยงระหว่างผลกระทบด้านสังคม งบประมาณเวลา การเรียน เศรษฐกิจ และสุขภาพ สามารถอธิบายในรายละเอียดเพิ่มเติมได้ดังนี้

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

ภาพที่ 1 การประกอบสร้างพื้นที่ที่สาม และความสัมพันธ์กับผลกระทบด้านต่างๆ (เผ่าไทย สินอำพล, 2560)

2.1 ผลกระทบทางสังคม

การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานบันเทิง โดยเฉพาะกับรุ่นพี่-รุ่นน้อง และเพื่อนในคณะและสาขาวิชาถือเป็นกลไกรักษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลให้ดำเนินไปได้ต่อเนื่องอย่างหนึ่ง อีกทั้งในบางราย พบว่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สามารถช่วยกระชับความสัมพันธ์ให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ได้รับการยอมรับ สนิทสนมกันมากขึ้น ช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกันมากขึ้น โดยปกติแล้ว พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ส่งผลกระทบต่อสัมพันธภาพเชิงบวกกับเพื่อนและเพื่อนสนิทมากที่สุด (ร้อยละ 56.52) อีกทั้งการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ช่วยให้เป็นที่ยอมรับ/สนิทมากขึ้น (ร้อยละ 24.55) เพราะพบเจอกันบ่อยขึ้น พูดคุยกันมากขึ้น และสนิทกันเร็ว ต่อมาคือ ช่วยเหลือและพึ่งพาซึ่งกันและกันมากขึ้น (ร้อยละ 17.65) เพราะช่วยดูแลกันมากขึ้น ปรึกษาปัญหาและช่วยกันแก้ปัญหาส่วนตัวของกันและกัน และเมื่อวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างผลกระทบทางสังคมจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และทัศนคติต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พบว่า ผลกระทบทางสังคมที่เกิดขึ้นกับเพื่อนและเพื่อนสนิทแปรผันตรงกับทัศนคติที่ว่าการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในการช่วยสร้างความจริงใจและความเชื่อมั่นระหว่างเพื่อน (0.150, 99%) ช่วยสร้างความสัมพันธ์กับรุ่นพี่-รุ่นน้อง (0.145, 99%) การไปสถานบันเทิงจะช่วยทำให้มีคนรักได้ (0.126, 95%) และค่านิยมว่าต้องมึนเมาเมื่อดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (0.111, 95%) จากสถิติข้างต้นจึงทำให้เห็นภาพค่อนข้างชัดเจนแล้วว่า การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กับเพื่อนสนิท และ/หรือรุ่นพี่-รุ่นน้องในคณะและสาขาวิชา ในสถานบันเทิงหรือในสถานที่อื่นๆ เป็นกลไกรักษาสถานะความสัมพันธ์ทางสังคมได้เป็นอย่างดี และมีพฤติกรรมแอบแฝงในเรื่องของค่านิยมการดื่มแบบต้องมึนเมาบ้าง แต่อาจไม่ชัดเจนมากนัก เนื่องจากนักศึกษาหญิงส่วนมากไม่ได้มีพฤติกรรมการดื่มจนกระทั่งมึนเมาอย่างชัดเจน

ส่วนกลุ่มที่เกิดสัมพันธภาพเชิงบวก รองมา คือ รุ่นพี่-รุ่นน้องในคณะและสาขาวิชา พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 62.15 ยังคงเกรงใจและให้เกียรติรุ่นพี่เหมือนเดิม และไม่ค่อยได้สังสรรค์กับรุ่นพี่/รุ่นน้อง แต่หากได้สังสรรค์ร่วมกับกลุ่มสังคมนี้จะทำให้ได้รับการยอมรับ/สนิทมากขึ้น (ร้อยละ 19.95) เพราะทำให้คุ้นเคยและกล้าคุยกันมากขึ้น แลกเปลี่ยนทัศนคติ ช่วยเหลือและพึ่งพาซึ่งกันและกันมากขึ้น (ร้อยละ 17.65) เมื่อวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างผลกระทบทางสังคมจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และทัศนคติต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พบว่า รุ่นพี่-รุ่นน้องแปรผันตรงกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในการช่วยสานสัมพันธ์รุ่นพี่-รุ่นน้อง (0.235, 99%) สร้างความจริงใจและความเชื่อมั่นระหว่างเพื่อน (0.202, 99%) การไปสถานบันเทิงช่วยทำให้มีคนรักได้ (0.177, 99%) การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นเครื่องมือในการหาเพื่อนใหม่ (0.169, 99%) และค่านิยมว่าต้องเมาเมื่อดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (0.141, 95%) จึงสรุปได้ว่า ผลลัพธ์ที่ได้จากการเข้าร่วมดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในกรณีนี้คล้ายคลึงกับสัมพันธภาพที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเพื่อนในคณะและสาขาวิชา

นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ของนักศึกษากว่าร้อยละ 84.83 กับคนในครอบครัวยังปกติดี ไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลง เพราะส่วนใหญ่ไม่ได้บอกครอบครัวหรือครอบครัวไม่รู้ว่าดื่ม แต่บางครอบครัวพ่อแม่ก็รับได้ รองมา คือ ได้รับการยอมรับ/สนิทมากขึ้น (ร้อยละ 5.91) ทำให้กล้าคุย ปรับความเข้าใจ กล้าปรึกษากันมากขึ้น แต่บางครั้งก็นำไปสู่ความขัดแย้ง/ทะเลาะกันบ่อยขึ้น (ร้อยละ 4.89) เนื่องจากครอบครัวไม่ชอบให้ดื่ม การเรียนแย่ลง และใช้จ่ายสิ้นเปลือง ดังนั้น จากพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ในปริมาณกลางๆ ของนักศึกษาที่เป็นนักดื่มไม่ประจำ สามารถประคับประคองระดับความมึนเมาของตนเองได้ ทำให้สัมพันธภาพกับกลุ่มต่างๆ มีแนวโน้มที่จะเป็นไปในทิศทางบวก โดยเฉพาะกับเพื่อน และรุ่นพี่-รุ่นน้องในคณะ/สาขาวิชา เพื่อให้ตนเองได้รับการยอมรับและมีความสนิทสนม เกิดความไว้เนื้อเชื่อใจกัน และด้วยผลกระทบทางสังคมเชิงบวกจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อาจนำไปสู่พฤติกรรมอื่นๆ ตามมาได้ในบางกรณี เช่น การดื่มที่มึนเมามากกว่าปกติ และการแสวงหาเพื่อนใหม่หรือคนรักในสถานบันเทิง

2.2 ผลกระทบด้านงบประมาณเวลา

ผลกระทบด้านสังคมนำมาซึ่งผลกระทบทางด้านงบประมาณเวลาที่เสียไปจากการเข้าร่วมพื้นที่สังคมเพื่อให้ได้มาซึ่งสัมพันธภาพที่ดีกับกลุ่มบุคคลต่างๆ โดยเฉพาะกลุ่มเพื่อน ซึ่งหน้าที่หลักของนักศึกษา คือ การเรียน เวลาส่วนใหญ่ของนักศึกษาจึงควรจัดสรรให้เหมาะสมตามหน้าที่ของตนเอง โดยปกติแล้ว นักศึกษาหญิงให้น้ำหนักความสำคัญต่อกิจกรรมอันเป็นภาระที่ต้องทำ ได้แก่ การเรียน (5.80 คะแนน) การนอน (5.71 คะแนน) และการทำธุระส่วนตัว (4.04 คะแนน) มากกว่ากิจกรรมที่ต้องตัดสินใจและจัดสรรเวลาเองได้ ซึ่งถือว่ามีความสำคัญรองลงไป ได้แก่ การทำการบ้านและอ่านหนังสือเพื่อทบทวนบทเรียน (4.40 คะแนน) การพักผ่อนและเที่ยว (3.42 คะแนน) การทำงาน/กิจกรรม (3.41 คะแนน) ตามลำดับ และให้ความสำคัญกับการสังสรรค์/เที่ยวกลางคืน (1.20 คะแนน) เป็นลำดับสุดท้าย

นอกเหนือจากการนอนและการทำธุระส่วนตัวซึ่งเป็นกิจกรรมพื้นฐานในการดำรงชีวิตแล้วนั้น การเรียนก็ถือเป็นอีกหนึ่งหน้าที่ที่สำคัญของนักศึกษาหญิงทุกคน โดยปกติแล้ว นักศึกษาหญิงจะเรียนประมาณ 4-5 วัน/สัปดาห์ และใช้เวลาเรียนในแต่ละวันแตกต่างกันไปตามกลุ่มสาขาวิชา และเมื่อทำการจำแนกการจัดสรรงบประมาณเวลาออกเป็น 2 ส่วน พบว่า 1) ในวันที่มีการเรียนการสอน นักศึกษาหญิงส่วนใหญ่จะให้เวลากว่า

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

16-17 ชั่วโมง สำหรับกิจกรรมอันเป็นภาระที่ต้องทำ (การนอน การทำธุระส่วนตัว และการเรียน) ส่วนเวลาที่จัดสรรเองได้จะให้ความสำคัญกับการพักผ่อน เที่ยว ทำการบ้าน ทบทวนบทเรียน และการสังสรรค์และเที่ยวกลางคืน และ 2) วันที่ไม่มีการเรียนการสอน นักศึกษาหญิงส่วนใหญ่จะสร้างสมดุลระหว่างกิจกรรมอันเป็นภาระที่ต้องทำกับกิจกรรมที่จัดสรรเวลาเองได้ให้ใกล้เคียงกัน ซึ่งนักศึกษาหญิงจำนวนไม่น้อยเลือกการสังสรรค์และเที่ยวกลางคืน ส่วนนักศึกษาหญิงที่ไม่เที่ยวกลางคืนจะใช้เวลาไปกับการพักผ่อน ทำการบ้าน และ/หรือทบทวนบทเรียน แม้ว่านักศึกษาหญิงให้ความสำคัญกับการสังสรรค์/เที่ยวกลางคืนเป็นลำดับสุดท้าย และให้ความสำคัญต่อกิจกรรมอันเป็นภาระที่ต้องทำก่อนกิจกรรมที่ต้องตัดสินใจและจัดสรรเวลาเองได้ก็ตาม แต่ในวันที่ไม่มีเรียนนักศึกษาหญิงมักจะสังสรรค์และเที่ยวกลางคืนมากกว่าในวันที่มีเรียน ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลกระทบในด้านต่างๆ

ผลกระทบจากการสังสรรค์และเที่ยวกลางคืนต่อการใช้เวลาในด้านต่างๆ พบว่า นักศึกษาหญิงส่วนมากได้รับผลกระทบต่อเวลาของกิจกรรมอันเป็นภาระที่ต้องทำเป็นหลัก ได้แก่ เวลานอนหลับ (ร้อยละ 63.98) เพราะนอนไม่หลับ เวียนศีรษะ นอนน้อยกว่าปกติ หรือนอนมากกว่าปกติจนไปรบกวนเวลาการทำกิจกรรมอื่นๆ และส่งผลกระทบต่อเวลาทำการบ้านและอ่านหนังสือทบทวนบทเรียน (ร้อยละ 37.90) เพราะต้องสละเวลาส่วนนี้ไปเที่ยวกลางคืน ส่วนผลกระทบอื่นๆ ได้แก่ ผลกระทบต่อเวลาเรียน (ร้อยละ 17.47) เพราะไม่สามารถครองสติให้จดจ่ออยู่กับการเรียนได้ และกระทบต่อเวลาพักผ่อน/เที่ยว (ร้อยละ 17.20) ถึงแม้ว่าการสังสรรค์และเที่ยวกลางคืนจะส่งผลกระทบต่อการใช้เวลาในด้านต่างๆ ดังที่กล่าวไปข้างต้น แต่มีนักศึกษาหญิงเพียงร้อยละ 46.88 ที่พยายามแก้ไขปัญหางบประมาณเวลาที่ผิดเพี้ยนไป ซึ่งส่วนมากจะเป็นการเพิ่มเวลานอน (ร้อยละ 27.08) และเวลาทำการบ้าน/อ่านหนังสือทบทวนบทเรียน (ร้อยละ 24.74) เพื่อชดเชยสมรรถภาพการเรียนในชั้นเรียนที่ลดลง ในขณะเดียวกันก็พยายามลดเวลาสังสรรค์/เที่ยวกลางคืน (ร้อยละ 28.13) และพักผ่อน/เที่ยวให้น้อยลง (ร้อยละ 17.19) ในขณะที่นักศึกษาหญิงกลุ่มที่เหลือเลือกที่จะไม่ปรับเปลี่ยนการจัดสรรงบประมาณเวลา เพราะประเมินแล้วว่าเป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นเพียงชั่วครั้งชั่วคราว และไม่น่าที่จะส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของตนเองมากนัก โดยสรุปแล้ว ผลการศึกษาในด้านผลกระทบต่องบประมาณชี้ให้เห็นแล้วว่างบประมาณเวลาที่เปลี่ยนแปลงไปจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพื่อสานสัมพันธ์ทางสังคม มีแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบเชิงลบต่อการเรียนและสุขภาพได้

2.3 ผลกระทบด้านการเรียน

นักศึกษาหญิงส่วนใหญ่มีผลการเรียนผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำของมหาวิทยาลัย (2.00 ขึ้นไป) ถึงแม้ว่าจะได้รับผลกระทบจากการฟังบรรยายในชั้นเรียนไม่รู้เรื่อง ไม่อ่านหนังสือ/ทบทวน และตื่นไม่ทัน/ไม่ตื่นไปเรียนบ้าง ซึ่งนักศึกษาหญิงที่มีผลการเรียนเฉลี่ยสูงจะตระหนักต่อผลกระทบนี้น้อยกว่านักศึกษาหญิงที่มีผลการเรียนเฉลี่ยต่ำกว่า แต่นักศึกษาหญิงที่มีผลการเรียนเฉลี่ยต่ำจะเข้าร่วมพื้นที่สังคมกับเพื่อนหรือรุ่นพี่-รุ่นน้องบ่อยกว่าเพื่อคาดหวังความช่วยเหลือทางอ้อมต่อปัญหาการเรียน

นักศึกษาหญิงกว่าร้อยละ 80 มีผลการเรียนที่ดีในช่วงก่อนเข้าศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัย (มากกว่า 3.00) แต่เมื่อเข้าสู่มหาวิทยาลัย นักศึกษาจำเป็นต้องมีความรับผิดชอบและการจัดการที่ดีขึ้นในสังคมใหม่ที่รูปแบบการเรียนไม่เหมือนในระดับมัธยมศึกษา ความเฉพาะด้านในสาขาวิชาที่มากขึ้น และสิ่งยั่วยุรอบตัวมากมาย เมื่อพิจารณาถึงผลการเรียนในปัจจุบันของนักศึกษาหญิง พบว่า นักศึกษาหญิงเกือบร้อยละ 95 ผลการ

เรียนผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำในการสำเร็จการศึกษาของมหาวิทยาลัย (2.00 ขึ้นไป) โดยส่วนมากอยู่ในระดับปานกลางถึงดี (2.50-3.25 ขึ้นไป) และจากแนวโน้มผลการเรียนตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 จนถึงปัจจุบัน พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีผลการเรียนดีขึ้นเล็กน้อย (ร้อยละ 37.88) รองมา คือ ขึ้นๆ ลงๆ และดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ตามลำดับ

แม้ว่าผลการเรียนจะอยู่ในระดับที่น่าพึงพอใจ แต่ยังคงมีนักศึกษาหญิงที่ประสบปัญหาด้านการเรียนระยะสั้นสืบเนื่องจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยส่วนมากกว่าร้อยละ 51.85 ได้รับผลกระทบจากการฟังบรรยายในชั้นเรียนไม่รู้เรื่อง รองมา คือ ไม่อ่านหนังสือ/ทบทวน และตื่นไม่ทัน/ไม่ตื่นไปเรียน ตามลำดับ แต่ถึงกระนั้น นักศึกษาส่วนใหญ่ยังคงเห็นด้วยว่าการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ส่งผลกระทบต่อการเรียนในระดับน้อยที่สุด (ร้อยละ 45.77) และน้อย (ร้อยละ 32.01) ตามลำดับ เพราะดื่มไม่บ่อย นานๆ ครั้ง หรือดื่มเฉพาะช่วงวันหยุด/ไม่มีเรียน/โอกาสพิเศษต่างๆ และมีความรับผิดชอบสามารถจัดการตัวเองได้ ในขณะเดียวกันก็มีนักศึกษาจำนวนไม่น้อยที่ได้รับผลกระทบในระดับปานกลาง (ร้อยละ 16.40) โดยให้เหตุผลว่า ทำให้ตื่นสายและขาดเรียน ไม่มีสมาธิในการเรียน ความใส่ใจการเรียนและเวลาทบทวนบทเรียนน้อยลง

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางสถิติของระดับผลการเรียนกับปัจจัยต่างๆ พบว่า ผลการเรียนเฉลี่ยสะสมแปรผันตรงกับผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (0.129, 95%) กล่าวคือ นักศึกษาหญิงที่มีผลการเรียนเฉลี่ยสะสมสูงจะมีความตระหนักต่อผลกระทบนี้น้อยกว่านักศึกษาหญิงที่มีระดับผลการเรียนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า และผลการเรียนเฉลี่ยสะสมแปรผกผันกับความคิดที่ว่าการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จะช่วยสร้างความจริงใจและความเชื่อมั่นระหว่างเพื่อน (-0.184, 99%) การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างรุ่นพี่-รุ่นน้อง (-0.179, 99%) ทัศนคติที่ว่าต้องมึนเมาเมื่อดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (-0.172, 99%) และการไปสถานบันเทิงจะช่วยทำให้มีคนรักได้ (-0.166, 99%) กล่าวคือ นักศึกษาหญิงที่มีระดับผลการเรียนต่ำมีแนวโน้มที่จะคล้อยตามทัศนคติทั้ง 4 ประการข้างต้นมากกว่านักศึกษาหญิงที่มีผลการเรียนที่สูง ซึ่งทำให้สังเกตได้ว่า นักศึกษาที่มีระดับผลการเรียนต่ำอาจพยายามใช้การดื่มแอลกอฮอล์เพื่อสานสัมพันธ์ทางสังคมอย่างเข้มข้นมากกว่ากลุ่มที่มีผลการเรียนสูง โดยนักศึกษาหญิงที่มีระดับผลการเรียนต่ำกว่าอาจใช้ประโยชน์จากการเข้าร่วมพื้นที่ทางสังคมในการประคับประคองระดับผลการเรียนของตนเองให้ดีขึ้น ด้วยการสร้างความสนิทสนมกับเพื่อน รุ่นพี่-รุ่นน้องในคณะและสาขาวิชาเพื่อคาดหวังความช่วยเหลือทางอ้อมต่อปัญหาการเรียน เช่น การทำงานกลุ่ม การแบ่งปันเอกสารและเนื้อหาการเรียน หรือการช่วยทบทวนบทเรียนก่อนสอบ เป็นต้น หรืออาจมีพฤติกรรมเสี่ยงจากความมึนเมาและการพบเจอคนแปลกหน้าได้

ถึงแม้ว่านักศึกษาหญิงจะใช้เวลาไปกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพื่อเข้าร่วมพื้นที่ทางสังคมและแสดงออกทางการเปลี่ยนผ่านทางสังคมและเพศภาวะของตนเอง แต่การเข้าร่วมดังกล่าวมีความถี่น้อย ผลกระทบทางด้านการเรียนจึงเป็นผลกระทบในระยะสั้นๆ และนักศึกษาส่วนใหญ่โดยเฉพาะนักศึกษาที่มีผลการเรียนระดับสูงกว่ามักจะไม่ค่อยให้ความสนใจที่จะแก้ไขปัญหาผลกระทบที่เกิดขึ้นเท่าที่ควร

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

2.4 ผลกระทบเศรษฐกิจ

การสังสรรค์และการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ถือเป็นหนึ่งในค่าใช้จ่ายของนักศึกษามหาวิทยาลัยจำนวนไม่น้อย อันเป็นผลสะท้อนมาจากการเข้าร่วมพื้นที่ทางสังคมและค่านิยมสมัยใหม่ ซึ่งนักศึกษาหญิงส่วนใหญ่มีรายได้หลักมาจากครอบครัว และถึงแม้ว่านักศึกษาส่วนใหญ่ไม่ใช่นักดื่มประจำ มีค่าใช้จ่ายในส่วนนี้เพียง 101-200 บาท/ครั้ง และไม่เคยมีหนี้สินในส่วนนี้ แต่ก็ได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจ คือ เงินเพียงพอในสำหรับค่าครองชีพทั่วไป จึงต้องทำงานล่วงเวลา และรับงานอื่นๆ เสริม เพื่อนำมาชดเชยค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ผลการศึกษาระบุว่า นักศึกษากลุ่มตัวอย่างมีรายได้เฉลี่ย 6,945.60 บาท/เดือน ซึ่งได้รับมาจากผู้ปกครองเป็นหลัก (ร้อยละ 89.24) ตามมาด้วยการกู้ยืมกองทุนเพื่อการศึกษา (กยศ.) ทุนการศึกษา และรายได้ที่หามาด้วยตนเองตามลำดับ และเมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางสถิติ พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนแปรผันตรงกับทัศนคติในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่กล่าวว่า เป็นเงินของตนเอง ไม่ได้ขอเงินใครมาใช้ในการดื่ม (0.122, 95%) ซึ่งนักศึกษาหญิงที่มีรายได้มากกว่ามีแนวโน้มเห็นด้วยกับคำกล่าวนี้มากกว่ากลุ่มอื่นๆ

นักศึกษาหญิงเกือบร้อยละ 45 มีค่าใช้จ่ายจากการสังสรรค์/ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เฉลี่ย 101-200 บาท/ครั้ง โดยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นในกลุ่มนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ขึ้นไป แต่เนื่องจากนักศึกษาหญิงส่วนใหญ่ไม่ใช่นักดื่มประจำที่ดื่มบ่อยเกินกว่าสัปดาห์ละครั้ง ทำให้ค่าใช้จ่ายนี้แปรผันตามความถี่และคาดว่าไม่น่าเกิน 1,000 บาท/เดือน และเมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายนี้กับทัศนคติในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พบว่าค่าใช้จ่ายในการการสังสรรค์/ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แปรผันตรงกับค่านิยมว่าต้องมึนเมาเมื่อสังสรรค์/ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (0.114, 95%) และความสามารถรับผิดชอบชีวิตตนเองและไม่ต้องการให้คนอื่นเข้ามายุ่งเกี่ยวกับพฤติกรรมของตนเอง (0.112, 95%) ทำให้การใช้เงินของนักศึกษาหญิงมีแนวโน้มที่จะเป็นอิสระและไร้การควบคุมมากขึ้นได้

แม้ว่านักศึกษาหญิงส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 90.59 ไม่เคยมีหนี้สินติดพันจากการสังสรรค์และดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แต่ก็พบว่ามีนักศึกษาหญิงบางส่วนที่เคยมีหนี้สินส่วนนี้ แต่ใช้คืนหมดแล้ว (ร้อยละ 7.63) และอีกร้อยละ 1.78 ยังคงมีหนี้สิน และยังใช้คืนไม่หมด โดยบุคคลที่นักศึกษาไปขอกู้ยืมเงินบ่อยที่สุด คือ เพื่อนสนิท เพื่อนในคณะ/สาขา และครอบครัว ตามลำดับ ถึงแม้ว่าสัดส่วนการเป็นหนี้สินของนักศึกษาหญิงจะพบค่อนข้างน้อย แต่การสังสรรค์และดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กลับมีผลกระทบต่อรายได้และการใช้จ่ายของนักศึกษาหญิงกว่าร้อยละ 60.40 ในด้านค่าครองชีพทั่วไป ค่าท่องเที่ยว/ซื้อสินค้า และการเรียน ตามลำดับ และเมื่อเข้าสู่สภาวะเงินไม่พอใช้ นักศึกษาหญิงจึงต้องแสวงหารายได้เพิ่มเติมจากแหล่งต่างๆ โดยนักศึกษาหญิงกว่าร้อยละ 57.68 จำเป็นต้องหารายได้เสริมเพิ่มเติมจากการทำงานล่วงเวลา และรับงานอื่นๆ เสริม เพื่อนำรายได้ส่วนนี้มาชดเชยค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ซื้อสินค้าที่อยากได้ จ่ายค่าหนังสือ/เอกสาร/อุปกรณ์ประกอบการเรียน เพื่อไปเที่ยว จ่ายค่าเทอม และสังสรรค์ ตามลำดับ ผลลัพธ์ที่ได้จึงยิ่งตอกย้ำภาพของการเปลี่ยนผ่านทางสังคมของนักศึกษาหญิง ซึ่งพยายามแสดงความรับผิดชอบส่วนบุคคลให้ปรากฏแก่บุคคลรอบข้างอย่างต่อเนื่องในทุกๆ ด้าน รวมไปถึงด้านเศรษฐกิจด้วย

2.5 ผลกระทบทางสุขภาพ

เป็นที่แน่นอนว่าการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นอาการทางกายหรืออาการทางจิต โดยผลกระทบที่นักศึกษาส่วนใหญ่ได้รับเป็นปัญหาสุขภาพในระยะสั้นที่นำไปสู่ผลกระทบทางเศรษฐกิจและการเรียนด้วยเช่นกัน ซึ่งนักศึกษาหญิงมีความคิดอยากเลิกดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในบางครั้ง และส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการบำบัดเพื่อเลิกดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพราะคิดว่าตนเองโตเป็นผู้ใหญ่และสามารถดูแลตนเองได้แล้ว นักศึกษาหญิงส่วนใหญ่ (ร้อยละ 86.97) เคยได้รับผลกระทบด้านสุขภาพเนื่องจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งปัญหาสุขภาพส่วนมากเป็นอาการระยะสั้น ได้แก่ นอนไม่หลับ (ร้อยละ 27.27) ปวดหัวรุนแรง (ร้อยละ 22.12) และเป็นโรคกระเพาะ/อาหารไม่ย่อย (ร้อยละ 20.30) ตามลำดับ ซึ่งลักษณะผลกระทบระยะสั้นที่เกิดขึ้นอาจสัมพันธ์กับความถี่ในการดื่มแอลกอฮอล์ของนักศึกษาส่วนใหญ่ที่เป็นนักดื่มไม่ประจำ (น้อยกว่าสัปดาห์ละครั้ง) อย่างไรก็ดี ผลกระทบระยะสั้นนี้ก็ทำให้เกิดปัญหาด้านอื่นๆ ตามมา โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจและการเรียน เพราะนักศึกษาต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาตัว เช่น ซื้อยา พบแพทย์ เป็นต้น (ร้อยละ 55.92) รองมา คือ ไปเรียนไม่ได้ชั่วคราว (ร้อยละ 34.29) และเดินทางไปสถานที่ต่างๆ ลำบาก (ร้อยละ 13.88) ตามลำดับ

จากการสำรวจความคิดเห็นในการเลิกดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่คิดอยู่ในบางครั้งว่าต้องการจะเลิกดื่ม (ร้อยละ 43.39) รองลงมา คือ ไม่คิดที่จะเลิกดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เลย (ร้อยละ 27.25) แทบจะไม่เคยคิด (ร้อยละ 16.40) และคิดอยู่ตลอดเวลา (ร้อยละ 12.96) ตามลำดับ ซึ่งสาเหตุที่ตัดสินใจเลิก/ไม่เลิกดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พบว่า ส่วนใหญ่ยังไม่เกิดผลกระทบกับตนเองอย่างชัดเจนในทุกๆ ด้าน (ร้อยละ 64.24) จึงยังไม่เห็นสมควรว่าต้องเลิกดื่ม ในขณะเดียวกัน ความคิดเห็นของนักศึกษาหญิงที่ระบุว่าจะไม่เลิกดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พบว่า มีความสัมพันธ์กับทัศนคติในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เนื่องจากนักศึกษาหญิงกลุ่มนี้คิดว่าสามารถรับผิดชอบตนเองได้ และไม่ต้องการให้คนอื่นเข้ามายุ่งเกี่ยวกับพฤติกรรมของตนเอง (0.140, 99%) อีกทั้งสามารถดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้เพราะเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยซึ่งเป็นผู้ใหญ่แล้ว (0.125, 95%) และเป็นเงินของตนเอง ไม่ได้ขอเงินใครมาใช้ในการดื่ม (0.116, 95%) ในทางตรงกันข้าม กลุ่มที่มีความต้องการเลิกดื่มมีสาเหตุมาจากไม่มีเงินใช้ (ร้อยละ 26.36) และสาเหตุอื่นๆ ได้แก่ การเรียนตกต่ำ เจ็บป่วยบ่อย ทำให้ใช้ชีวิตลำบาก อยากให้คนอื่นยอมรับ เกิดปัญหาด้านสัมพันธภาพกับบุคคลรอบตัว ครอบครัวขัดสน/ยากลำบาก และเกิดปัญหาทางจิตต่อเนื่อง ตามลำดับ

ในส่วนของการเข้ารับการบำบัดเพื่อเลิกดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการบำบัด (ร้อยละ 99.74) แต่ก็มีนักศึกษาบางรายถูกแนะนำให้เข้ารับการบำบัดจากคำแนะนำของเพื่อนสนิท และคนแนะนำอื่นๆ ได้แก่ เพื่อนในคณะ/สาขา รุ่นพี่ คนรู้จักอื่นๆ เจ้าหน้าที่พัฒนาคุณภาพนักศึกษา และตนเอง ซึ่งบุคคลดังกล่าวแนะนำให้ไปบำบัดที่คลินิก โรงพยาบาล และวัด/ศาสนสถาน และเมื่อเข้ารับการบำบัดเพื่อเลิกดื่มแอลกอฮอล์แล้ว พบว่า ส่วนใหญ่มีความถี่ในการดื่มลดลง (ร้อยละ 63.64)

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

3. แนวทางการแก้ไขปัญหาต่อการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในมหาวิทยาลัย

จากการสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับการจัดโครงการบำบัด/ลด ละ เลิก การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในกลุ่มนักศึกษาหญิง พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นด้วยกับโครงการดังกล่าว (ร้อยละ 46.06) เพราะเป็นกิจกรรมที่ดีและเป็นประโยชน์ โดยระบุว่า ตัวนักศึกษาเองเป็นส่วนสำคัญที่สุดในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว (ร้อยละ 74.09) รองมา คือ เพื่อน และครอบครัว ตามลำดับ อีกทั้งได้เสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ดังนี้

1) สร้างความตระหนักรู้และให้นักศึกษารับผิดชอบและดูแลพฤติกรรมของตนเองและหมู่คณะ

2) สร้างกิจกรรมเพื่อกระตุ้นผลกระทบของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างเป็นรูปธรรม

3) เพิ่มความเข้มงวดในการบังคับใช้กฎหมายและระเบียบข้อบังคับในมหาวิทยาลัยให้มากขึ้น

4) ควบคุมความปลอดภัยและสวัสดิภาพให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เช่น จัดหารถขนส่งสาธารณะรับ-ส่งผู้ที่มีอาการมึนเมากลับที่พัก หรือมีที่พักของคนเมาเพื่อลดอุบัติเหตุ

5) ลบล้างค่านิยมการเข้าสังคมด้วยการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ควบคู่กับการส่งเสริมการทำกิจกรรมอื่นทดแทน เช่น เล่นกีฬา เป็นต้น

ส่วนการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาคุณภาพนักศึกษาและสโมสรนักศึกษาระดับคณะมีความเข้มข้นมากกว่าในอดีต และสโมสรนักศึกษามีหน้าที่ปฏิบัติตามแนวทางที่ฝ่ายพัฒนาคุณภาพนักศึกษากำหนดมาอย่างเคร่งครัด โดยบังคับใช้กฎระเบียบของมหาวิทยาลัยและภาครัฐที่เข้มข้นขึ้น และใช้วิธีการเข้าถึงนักศึกษาด้วยความเข้าใจซึ่งกันและกัน ซึ่งการดำเนินการของหน่วยงานระดับคณะและสาขาวิชาต่างๆ มีการปรับกลยุทธ์หลากหลายวิธีแตกต่างกันไปตามอัตลักษณ์ของนักศึกษาแต่ละคณะ อย่างไรก็ดี ทุกคณะยังคงต้องร่วมมือกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ระดับมหภาคจนถึงระดับจุลภาคเพื่อการแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยบุคคลที่ควรมีส่วนเกี่ยวข้องและรับผิดชอบต่อการแก้ไขปัญหาเหล่านี้มากที่สุด คือ บุคลากรของมหาวิทยาลัย นักศึกษาหญิง นโยบายของผู้บริหารในระดับมหาวิทยาลัย และครอบครัวของนักศึกษาเอง

ในส่วนของงานกองกิจกรรมนักศึกษาจะมีระบบการทำงานแบบเครือข่าย โดยอำนาจผูกขาดของทุกๆ กิจกรรมนักศึกษาต้องได้รับการอนุมัติจากมหาวิทยาลัยหรือคณะเท่านั้น ซึ่งหากพบเห็นกิจกรรมใดมีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาเกี่ยวข้องจะถูกลงโทษทางวินัยและทางกฎหมายทันที นอกจากนี้ ยังดำเนินการให้ชมรมต่างๆ ขึ้นทะเบียนกับมหาวิทยาลัย เพื่อความโปร่งใสของกิจกรรมต่างๆ ประกอบกับมีกรรมการออกตรวจรอบมหาวิทยาลัยในช่วงกลางคืน เพื่อสอดส่องกิจกรรมที่สุ่มเสี่ยง และให้ความรู้เกี่ยวกับโทษของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามที่สาธารณะต่างๆ อีกทั้งจัดโครงการลด ละ เลิกการดื่มร่วมกับหน่วยงานต่างๆ เช่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนและสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และเครือข่าย 17 สถาบันภาคเหนือตอนบน เป็นต้น อย่างไรก็ดี กองกิจกรรมนักศึกษามีความคิดเห็นว่าคนที่ควรมีบทบาทในการแก้ไขปัญหานี้มากที่สุด คือ อาจารย์ที่ปรึกษา เพราะใกล้ชิดกับนักศึกษามากที่สุด

จากแนวทางแก้ไขของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 ข้างต้น จะเห็นได้ว่า นักศึกษาหญิงให้ความสำคัญกับการดำเนินการด้วยวิธีการแบบอ่อนด้วยการสร้างความรู้ความเข้าใจ มากกว่ากลยุทธ์แบบแข็งด้วยกฎระเบียบและข้อบังคับต่างๆ ดังเช่นหน่วยงานของคณะและมหาวิทยาลัย อย่างไรก็ดี ฝ่ายพัฒนาคุณภาพนักศึกษาระดับคณะพยายามที่จะประนีประนอมแนวทางการแก้ไขปัญหาโดยให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาคุณภาพนักศึกษา และอาจารย์ที่ปรึกษาเข้าถึงนักศึกษามากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการพูดคุย ทำความเข้าใจ และสร้างความใกล้ชิดสนิทสนมกับนักศึกษา ผสมผสานกับการบังคับใช้กฎระเบียบต่างๆ ให้เข้มงวดมากขึ้นตามนโยบายของมหาวิทยาลัยและกองกิจกรรมนักศึกษา ซึ่งในความเป็นจริงมหาวิทยาลัยสามารถควบคุมการดื่มในมหาวิทยาลัย คณะ และสาขาวิชาได้ดีแล้ว นอกเหนือจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวาระส่วนตัวที่ไม่เป็นทางการนอกมหาวิทยาลัย เจ้าหน้าที่และหน่วยงานไม่สามารถไปก้าวล่วงได้ ถึงแม้จะเป็นกิจกรรมการนัดหมายกันเองของนักศึกษาก็ตาม

เมื่อประมวลความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมดแล้ว พบว่า การแก้ไขปัญหาการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จำเป็นต้องใช้ทั้งกลยุทธ์แบบอ่อนและมาตรการเชิงรุกที่มีข้อกำหนดเด็ดขาดและชัดเจน ข้อเสนอแนะเชิงบูรณาการต่อแนวทางการแก้ไขปัญหานี้จึงเกี่ยวข้องกับ 5 แนวทางหลัก ได้แก่

1) จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนให้ความรู้ และเสนอแนวปฏิบัติที่ดีทั้งจากนักศึกษาที่ดื่มหรือเคยดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพื่อให้นักศึกษาที่มีพฤติกรรมต่างกันได้เรียนรู้และทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน นำไปสู่การระดมสมองเพื่อสร้างแนวทางแก้ไขปัญหาจากตัวนักศึกษาเอง เพราะนักศึกษาก็ระบุว่าตนเองเป็นแกนกลางสำคัญที่สุดในการแก้ไขปัญหานี้

2) กลไกการแก้ไขปัญหาโดยให้นักศึกษาเป็นศูนย์กลางนี้จะประสบความสำเร็จยิ่งขึ้นถ้ามีการส่งเสริมระบบเพื่อนช่วยเพื่อน โดยเฉพาะการดูแลสอดส่องเพื่อนในคณะ/สาขาวิชา เมื่อทราบว่ามีการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มากเกินปกติ ทั้งในมิติเชิงเวลาและระดับความมึนเมา

3) เพิ่มบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาและฝ่ายพัฒนาคุณภาพนักศึกษาในการเข้าถึงและติดตามพฤติกรรมของนักศึกษา เพราะเชื่อว่าเป็นกลุ่มที่มีความใกล้ชิดนักศึกษาที่สุด ทั้งในมิติด้านการเรียนและการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัย

4) ผลักดันนักศึกษาที่ไม่เคยมีประวัติดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้มีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมในคณะ/สาขาวิชามากขึ้น เพื่อให้เกิดแนวทางการดำเนินกิจกรรมไร้แอลกฮอล์ในรั้วมหาวิทยาลัย

5) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ควรมีบทบาทในการควบคุมการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาที่มาตรการการจำหน่าย การเข้าถึงและการจัดการนักศึกษาในความดูแลภายหลังการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เช่น การควบคุมรายการส่งเสริมการขายของสถานบันเทิงที่ผูกโยงกับกิจกรรมของสถาบันการศึกษา การจัดการระบบขนส่งเชื่อมโยงระหว่างสถานศึกษาและสถานบันเทิง เป็นต้น

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การวิเคราะห์ผลกระทบและแนวทางแก้ไขปัญหาจากการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักศึกษาหญิง สามารถสรุปได้ว่า ผลกระทบในด้านต่างๆ มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงซึ่งกันและกัน โดยผลกระทบทางสังคม ปัจจัยทางพื้นที่ และการจัดสรรงบประมาณเวลาเพื่อเข้าถึงพื้นที่ที่สาม เป็นตัวแปรที่นำไปสู่ผลกระทบด้านการเรียน เศรษฐกิจ และสุขภาพ ซึ่งเกี่ยวข้องกับความพยายามต่อรองการเปลี่ยนผ่านทางสังคมในระดับปัจเจกบุคคล ทำให้ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในมหาวิทยาลัย ไม่ว่าจะเป็นนักศึกษาหญิง เจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาคุณภาพนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัย คณะ/สาขาวิชา และสโมสรนักศึกษาได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น จนนำไปสู่การกำหนดแนวทางและบทบาทสำคัญการดำเนินงานหลากหลายรูปแบบ

เป็นที่ชัดเจนแล้วว่า สถานบันเทิงไม่ได้เป็นเพียงสถานที่ในการสังสรรค์และดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เท่านั้น แต่ถูกใช้เป็นพื้นที่แสดงความเป็นส่วนหนึ่งของสังคมร่วมกับบุคคลอื่นๆ ในมหาวิทยาลัย และแสดงออกทางสัญลักษณ์ของการเปลี่ยนผ่านทางสังคมและความเป็นหญิงสมัยใหม่ และสามารถอธิบายได้กับแนวคิดเรื่องพื้นที่ของ Thrift (2003) ที่กล่าวว่า พื้นที่เป็นวัตถุเชิงประจักษ์ที่มีความสัมพันธ์ต่อกัน แต่ถูกตีความ จินตนาการแลกเปลี่ยน และเกิดการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมของปัจเจกบุคคลลงสู่พื้นที่ทางกายภาพ ซึ่งในทุกๆ กิจกรรมของมนุษย์ล้วนแต่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ทางกายภาพ ในขณะเดียวกัน ปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวก็นำไปสู่การประกอบสร้างให้ปฏิบัติการ ณ พื้นที่นั้นๆ กลายเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตประจำวันในฐานะพื้นที่ที่สาม ที่มีบทบาทในการควบคุมพฤติกรรมมนุษย์อย่างเป็นพลวัตอีกด้วย (Soja, 1996)

ในส่วนของผลกระทบที่เกิดขึ้นกับนักศึกษาหญิงในด้านต่างๆ นั้น พบว่า ผลการศึกษาในงานวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับการศึกษาของอุบลรัตน์ นาคพันธุ์ (2557) ที่พบว่า การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทำให้พักผ่อนไม่เพียงพอส่งผลต่อการเรียนและความสามารถในการเรียนรู้ลดลง และส่งผลกระทบต่อการเงินเนื่องจากใช้จ่ายในการดื่มแอลกอฮอล์มากเกินไป อันนำไปสู่ปัญหากับคนในครอบครัวหรือเกิดการกู้หนี้ยืมสิน ซึ่งนักศึกษาหญิงในงานวิจัยนี้ได้รับผลกระทบจากการพักผ่อนไม่เพียงพอและส่งผลต่อสมาธิและความสามารถในการเรียนรู้ในห้องเรียน รวมถึงการขาดเรียนเนื่องจากผลกระทบทางสุขภาพ เช่น ปวดหัว และการเงินส่วนตัวขาดสภาพคล่องจนบางรายต้องกู้ยืมเงินจากเพื่อนและคนในครอบครัว แต่ผลกระทบดังกล่าวเป็นเพียงผลกระทบในระยะสั้นที่นักศึกษาสามารถควบคุมและจัดการได้ ทำให้ผลกระทบดังกล่าวยังไม่ร้ายแรงเท่ากับผลการศึกษาของณัฏฐณิชา เลอฟิลิแบร์ต (2557) ที่กล่าวว่า การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นำไปสู่พฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ ทั้งการใช้ยาเสพติด การเกิดอุบัติเหตุ การฆ่าตัวตาย รวมถึงผลกระทบต่อความสุขและจิตใจ ซึ่งผลกระทบโดยมากที่เกิดขึ้น ได้แก่ 1) การทะเลาะวิวาทและความไม่สงบทางสังคม 2) อุบัติเหตุจราจร และ 3) ปัญหาสุขภาพจากการเกิดและแสดงอาการของโรค (อดิศวร์ หลายชูไทย และคณะ, 2544) เพราะนักศึกษาหญิงกลุ่มตัวอย่างส่วนมากไม่ใช่นักดื่มประจำ ทำให้ผลกระทบด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านสังคม งบประมาณเวลา เศรษฐกิจ การเรียน และปัญหาสุขภาพไม่รุนแรงนัก ประกอบกับหน่วยงานมหาวิทยาลัยมีมาตรการที่เข้มงวดและการสอดส่องดูแลในระดับคณะ/สาขาวิชา ซึ่งยังไม่พบว่ามีนักศึกษาที่ได้รับผลกระทบร้ายแรงดังงานวิจัยข้างต้น ซึ่งค่อนข้างใกล้เคียงกับผลการวิจัยของ Nolen-Hoeksema (2004) ที่ระบุว่า ผู้หญิงมีความเสี่ยงในการเสพติดแอลกอฮอล์ไม่มากนักเนื่องจากระดับการยอมรับทางสังคมต่อผู้หญิงที่ดื่มแอลกอฮอล์อยู่ในระดับต่ำ แต่ผลการศึกษานี้อาจชี้ให้เห็นถึง

แนวโน้มผลกระทบหรือความเสี่ยงต่อนักศึกษาหญิงที่อาจจะเพิ่มขึ้นได้ในอนาคต เนื่องจากนักศึกษาหญิงจำนวนมากยังคงตระหนักถึงผลกระทบดังกล่าวค่อนข้างน้อย

ในส่วนของงบประมาณเวลาที่ผิดเพี้ยนไปจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้น สามารถอธิบายได้ว่านักศึกษาหญิงจัดการงบประมาณเวลาตามการรับรู้และจัดตามลำดับความสำคัญของตนเอง โดยส่วนมากจะให้ความสำคัญกับการเรียนและการพักผ่อนมากกว่าการสังสรรค์และเที่ยวกลางคืน แต่ผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก็ยังคงเกิดขึ้นบ้าง จึงสามารถอธิบายพฤติกรรมดังกล่าวตามแนวคิดกาล-เทศะของมนัส สุวรรณ (2554) ได้ว่า พฤติกรรมทุกอย่างของมนุษย์จะอยู่ในระบบของกาลเทศะอยู่เสมอ ซึ่งเทศะ (พื้นที่) เกิดการรับรู้เชิงพื้นถึงลักษณะทางกายภาพ ก่อให้เกิดพื้นที่เชิงการรับรู้ถึงกิจกรรมที่ควรเกิดขึ้นในพื้นที่นั้นๆ และมักจะเกิดขึ้นผสมกลมกลืมกับเวลาอยู่เสมอ นอกจากนี้ มนุษย์สามารถจัดสรรเวลาตามความต้องการได้ มนุษย์จึงมีเวลาเชิงการรับรู้ซึ่งก่อให้เกิดการจัดสรรงบประมาณเวลาของตนเองต่อกิจกรรมที่เป็นภาระที่ต้องทำ และกิจกรรมที่ต้องตัดสินใจและจัดสรรเองได้

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นทำความเข้าใจบริบทการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างกลุ่มบุคคลในมหาวิทยาลัย และผลกระทบที่เกิดขึ้นกับนักศึกษาหญิง เนื่องจากเล็งเห็นว่าผลกระทบเชิงลบต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับนักศึกษาหญิงจากงานวิจัยและสถิติต่างๆ ในอดีตมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น อย่างไรก็ดี ควรศึกษาและทำความเข้าใจในบริบทเดียวกันนี้กับกลุ่มนักศึกษาชายเพิ่มเติมด้วย หรือมุ่งเน้นศึกษาไปที่กลุ่มนักศึกษาหญิงที่มีพฤติกรรมการดื่มในระดับเมาหัวราน้ำ (Binge Drinking) เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาต่อกลุ่มเสี่ยงสุดขั้วได้อย่างตรงจุดมากยิ่งขึ้น นำไปสู่การเยียวยาผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นในด้านต่างๆ ได้ แต่ในขณะเดียวกันจำเป็นจะต้องคำนึงถึงข้อกำหนดด้านจริยธรรมการวิจัยในคนให้รอบคอบด้วย เนื่องจากนักศึกษากลุ่มนี้ถือว่ามีความเปราะบางสูง นอกจากนี้ บริบทของการศึกษาทั้งลักษณะทางพื้นที่และสังคมของมหาวิทยาลัยและผลการศึกษาที่ได้มีความเฉพาะเจาะจงอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นงานวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ หากจะนำไปต่อยอดในการวิจัยกับพื้นที่อื่นๆ จะต้องตระหนักและศึกษาเงื่อนไขที่แตกต่างกันของพื้นที่และระบบสังคมในมหาวิทยาลัยอย่างละเอียดถี่ถ้วนด้วย

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กนิษฐา ไทยกล้า. (2558). **จุดจำหน่ายและการตลาดเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ที่มีผลต่อพฤติกรรมการดื่มของเยาวชน: กรณีศึกษาพื้นที่เมืองเชียงใหม่**. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา.

คณะอนุกรรมการสถิติสาขาสุขภาพและคณะทำงานสถิติสาขาสุขภาพ. (2557). **แผนพัฒนาสถิติสาขาสุขภาพ ฉบับที่ 1 พ.ศ.2556-2558**. เข้าถึงเมื่อ 9 มีนาคม 2560 เข้าถึงได้จาก http://osthailand.nic.go.th/files/social_sector/SDP_health291057-new6.pdf

ณัฏฐณิชา เลอฟิลิแบร์ต. (2557). “ผลกระทบจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์” ใน นพพล วิทย์วรพงศ์, **ทศวรรษศูนย์วิจัยปัญหาสุรา: สถานะความรู้เพื่อควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์**. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา.

ทักษพล ธรรมรังสี. (2556). **สถานการณ์การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และผลกระทบในประเทศไทย ปี 2556**. นนทบุรี: ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา.

ผู้จัดการออนไลน์. (2558). **พบเมรีขี้เมาพุ่ง ห่วง “ไวน์-เหล้าน้ำหวาน” ล่อใจหญิง**. เข้าถึงเมื่อ 15 มีนาคม 2559 เข้าถึงได้จาก http://www.manager.co.th/asp-bin/PrintNews.aspx?NewsID=958000002635

เผ่าไทย สินอำพล. (2560). **“พื้นที่และเวลา” ในการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักศึกษาหญิงในมหาวิทยาลัยในจังหวัดเชียงใหม่**. เชียงใหม่: ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

มนัส สุวรรณ. (2554). “กาล และ เทศะกับพฤติกรรมเชิงพื้นที่ของมนุษย์”. **วารสารราชบัณฑิตยสถาน**, 36(3), 343-360.

ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา. (2556). **สถานการณ์การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และผลกระทบในประเทศไทย ปี 2556**. นนทบุรี: เดอะ กราฟิโก ซิสเต็มส์.

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. (2559). **สุขภาพคนไทย ปี 2559: ตายดี วิถีที่เลือกได้**. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

สุนทรี ศรีโกไสย. (2552). “การดื่มสุราและการเสพติดสุราของสตรี.” **แผนงานการพัฒนาระบบ รูปแบบ และวิธีการบำบัดรักษาผู้มีปัญหาการดื่มสุราแบบบูรณาการ**. เชียงใหม่: วนิดาการพิมพ์.

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงใหม่. (2555). **สรุปสถานการณ์ทางสังคมและจัดลำดับความสำคัญของปัญหาของจังหวัดเชียงใหม่ ประจำปี 2554**. เข้าถึงเมื่อ 10 มีนาคม 2560 เข้าถึงได้จาก http://www.chiangmai.m-society.go.th/media/topics/files/Social%202554.pdf

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2544, 2547, 2550, 2554, 2557). **การสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุราของประชากร**. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2557). **สรุปผลที่สำคัญการสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุราของประชากร พ.ศ. 2557**. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

อดิศวร์ หลายชูไทย, อาภา ศิริวงศ์ ณ อยุธยา และวิชัย โปษยจินดา. (2544). **สุราในสังคมไทย: ผลการศึกษาโครงการศึกษาปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพื่อหามาตรการทางเลือกป้องกันแก้ไข**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อภิลักษณ์ ธรรมวิมุตติ และประสพชัย พสุนนท์ (2559). “อิทธิพลของทัศนคติ การคล้อยตามบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิง การควบคุมพฤติกรรมและบุคลิกภาพแบบเปิดเผยที่มีต่อพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักศึกษาหญิงระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภูมิภาคตะวันตก.” **Veridian e-Journal ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ.** 9, 1 (มกราคม-เมษายน), 1533-1548.

อุบลรัตน์ นาคพันธุ์. (2557). “การดื่มแอลกอฮอล์กับผลการเรียนของนักศึกษา: การประเมินทางเศรษฐมิติ.” **วารสารเศรษฐศาสตร์ปริทรรศน์.** 8, 1 (มกราคม-มิถุนายน), 73-117.

ภาษาต่างประเทศ

Nolen-Hoeksema, S. (2004). “Gender differences in risk factors and consequences for alcohol use and problems”. **Clinical Psychological Review**, 24(2004), 981-1010.

Thrift, N. (2003). “Space”, in Holloway, S., Rice, S., Valentine, G (eds.). **Key Concepts in Geography**. London: Sage.

Soja, E. W. (1996). **Thirdsapce: Journeys to Los Angeles and Other Real-and-imagined Places.** Massachusetts: Blackwell Publishers Inc.